

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

*Медовий Спас на Татарці. — Бідна, бідна Ліза. —
Старі знайомі. — Чоловіча пастка. —
Подружки нареченої.*

1

Дзвіниця озвалася святковим передзвоном.

Під його супровід Анна з Христіною вийшли з храму. Спершу, як належить, повернулися лицем, перехрестилися. На свій сором, Вольська не вважала себе аж такою ревною вірянкою. Проте й безбожницею бути не хотіла.

Якось, причепурюючись перед дзеркалом, Анна зізналася собі: аби не Христя, яка не пропускала жодного церковного свята, то заходила б до храму хіба на Різдво й Великдень. Так і робила, заки далека чоловікова родичка не оселилася в них як служниця. Дівчина мала старосвітське виховання, а якраз через тиждень після її появи була Трійця. Тож Христіна, нічого не підозрюючи щодо настроїв пані Вольської, зібралася на службу святити зілля й вирішила — її *королівна* має ті ж самі наміри.

Не хотілося бентежити дівчину, котра за тоді ще двадцять шість своїх років не бувала далі Лохвиці. Перші дні в Києві вона боялася виходити з двору далі сусідньої вулиці, аби не заблукати й не загубитися. Зважаючи на це,

рішення нарешті піти до церкви — а це за її тодішніми мірками великі мандри! — вже було героїчним. І Анна не без підстав припустила: Христа тоді зважилася на такий крок, бо вірила: господиня теж віддасть належне традиціям, піде разом із нею *до Бозі*.

З того дня Вольська складала дівчині компанію в більшості випадків, так і не знайшовши в собі сміливості пояснити своє ставлення й свої погляди. Поступово втягнулася, навіть сприймала подібні прогулянки як вихід на люди. Що, своєю чергою, давало їй додаткову поживу для роздумів. Біля храмів завжди збиралися цікаві персонажі, яких бракувало в її особистій колекції типажів.

Чоловікова загибель майже два місяці тому зблизила жінок ще більше. Їй змусила Анну дещо переглянути свої погляди. Відтепер її саму тягнуло до церкви, і загалом хреститися на ніч перед образом у спальні стало не звичкою, а справжньою, щирою внутрішньою потребою.

Тим більше не могла, не мала права пропустити службу на Спаса. Адже цього дня також поминали й мертвих, тож про будь-яку хатню роботу не могло бути й мови. І Христина мала законний, угодний Богові вихідний день. Анна сама запропонувала після Макаріївської церкви тут, на Татарці, пройтися далі в місто. До Євбазу взяти візника, звідти пішки піднятися до Володимирського собору, далі неквапом — до Лаври. Задум Христа підтримала, проте з обмовкою:

— Чого б я ото, Ярівно, перла, прости, Господи, усе свячене з собою в місто? Хіба ви надумали святити яблука, мед та наливку всюди, де будемо.

З її вуст припущення прозвучало наївно та щиро. Хоч загалом Христина Попович аж такою дурненькою й простодушною селючкою не була. А останні трагічні події, що потягнула за собою загибель, точніше — навмисне вбивство Івана Вольського, розкрили помічницю з боку, про який Ан-

на до того часу не здогадувалася. Коли треба, Христя могла бути й справді була спритною, метикованою, навіть хитрою.

Ці риси ретельно приховувала зовнішня простота. Христині Попович майже ніколи не давали справжнього віку. Навпаки, дівчину, котрій ще не виповнилося й тридцяти, зазвичай вважали років на п'ять, а то й сім старшою. Ще й звали *тіткою*, бувало — узагалі *бабою*. Причиною була її опасиста статура. Христя народилася з широкою кісткою, що робило її грубенькою на вигляд. Сільське життя обвітрило кругле лице, ще й голос від природи мала низький, густий. Заплющиш очі, як почне балакати — відразу уявляєш собі старшу жінку.

Зовнішністю Христина не переймалася, звикла сприймати себе такою, якою показувало люстро. Єдине, чим журилася: роки йдуть, а женихи ні. Тож часто ворожила на парубка і свято вірила: рано чи пізно пара знайдеться.

За дівчину слізно просили її батьки, далека рідня Вольського. Їхня цукроварня на Полтавщині згоріла, голова сімейства зліг, Поповичі ледь зводили кінці з кінцями. Тож робота служницею в Києві для старшої доньки не лише позбавила збіднілу родину зайвого рота, а й була джерелом грошових надходжень: частину зароблених грошей Христя надсилала додому.

Іван Вольський на той час міг собі дозволити щедро платити, адже не без допомоги дружини зажив слави одного з кращих слідчих київської розшукової поліції. Тому його нагла смерть стала для дівчини навіть більшою трагедією, ніж для Анни: вона злякалася, що втратить заробіток. Адже Вольські не мали великих статків, усе трималося на чоловікові, Анна могла не потягнути утримання покоївки далі.

Проте Анна від самого початку не сприймала Христю, не набагато від неї молодшу, за служницю. Вона вже першого ж дня назвала дівчину помічницею. Тим більше, що

це відповідало дійсності. Матері, попри всі старання, не вдалося виховати Анну доброю господинею. Вона не вміла готувати, ба більше — коли перебралися в успадкований Іваном будинок на Татарці, відверто злякалася роботи в саду. Не знала, як поратися з цим усім, і єдине, що освоїла — квітники. Доглядати за квітами для Анни виявилось в радість.

А ще вона опанувала мереживне плетиво.

Утім, плетіння не було для Вольської лише способом дозвілля. Коли спиці бігали в пальцях, мозок працював на повну силу. Сидячи за плетивом, Анна складала в голові чергову мозаїку з розрізнених фактів.

Так народжувалася мереживна серветка. І розплутувався черговий кримінальний злочин. Ось до чого Анна Вольська, дружина, а тепер — удова поліцейського, мала справжній, даний природою хист.

— І той, Ярівно, могилку ж Івана Дем'яновича навідати треба, — нагадала тим часом Христина.

Категорична заборона називати Анну *баринею*, а тим більше — хазяйкою, свого часу змусила дівчину задуматися, як звертатися до неї. Спершу старанно вимовляла «Анна Ярославівна». Потім по батьковій чомусь видалося за складним, Христя постійно затиалася на ньому й пашіла від сорому. Тож зрештою наважилася по-простому скоротити його до Ярівни, проти чого Вольська зовсім не заперечувала. Ще Христина називала ту, котру вважала своєю благодійницею, королівною — Анна якось бовкнула, що тато назвав її на честь доньки київського князя Ярослава. Тієї самої, яка згодом стала королевою Франції.

— Треба, — погодилася Вольська.

— Не з цим же туди волочитися.

Христя для переконливості гойднула кошиком, який почесила на зігнуту руку. Усередині лежали накриті мережи-

вом посвячені яблука з власного саду, глиняне горня зі свіжим медом, подарованим учора сусідом — бджолярем, теж покропленим святою водою. До купки — кілька грушок і дбайливо прилаштована помічницею пляшечка вишневої наливки.

Освоївшись у саду, Христина почала робити напої сама. Анні смакувало, та часто пригощатися не мала звички. Тож різноманітні наливки й настоянки зберігалися переважно для гостей. Хоч на те й велике свято, щоб під вечір не відмовити й собі в задоволенні. Анні подобалася звичка зустрічати літні вечори в саду, в альтанці, у кріслі-гойдалці з келишком. Могла пити маленькими ковтками, думаючи про своє. Але частіше присмачувала трав'яний чай. Тут помічниця теж старалася, сама не збирала, не мала де і як, проте на травах зналася добре й купляла в селянок на базарі.

Саме зараз біля церковної огорожі й зібралися жіночки з букетиками духмяних трав. Уже встигли посвятити їх, тож цілющі властивості, за задумом, від того лиш збільшилися. Відповідно зросла й ціна. Христя прискіпливо крутила жмутики в руках, нюхала, гарикалася з продавчинями, торгувалася за якісь копійки. Не тому, що дбала про хазяйські гроші, хоча Вольська справді не мала багато й змушена була після чоловікової смерті більше економити. Дівчина просто любила торгуватися, запеклі суперечки на підвищених тонах приносили їй щиру насолоду.

Поки помічниця визначала, звідки трави й від чого лікують, Анна ступила вбік. Ковзнула поглядом по ряду жебраків, для яких святкова служба завжди була прибутковим днем за будь-якої пори року. Розстебнула сумочку, знайшла три п'ятаки, ошасливила трьох прохачів. Почула у відповідь побажання доброго здоров'я. А за спиною раптом — жіночий голос, зовсім молодий:

— Пані, пожалійте мене. Порятуйте бідну дівчину.

